

Любі друзі! Багато народів захоплюються героїзмом і мужністю українського народу. Тож, ми вже зараз повинні працювати для відбудови, щоб і надалі прославляти нашу неймовірну Батьківщину.

Знання - це наша сила!

Коли лунає сирена-направляйтесь в укриття! Бережіть себе!

Урок № 7

Дата: 21.09.2022

Тема: Європейська філософська традиція: від античності до нових часів

Мета: охарактеризувати європейську філософську традицію: від античності до нових часів; розвивати аналітичне мислення, професійні навички, пам'ять, мислення; виховувати інтерес до спеціальності.

Хід уроку:

Антична філософія — філософія античності. Умовно може бути поділена на давньогрецьку філософію та давньоримську філософію. Першим філософом античності є Фалес, останнім — Боецій.

Усі основні ідеї та інституції, які складають сучасну західну цивілізацію, виникли протягом декількох століть в результаті зусиль давньогрецького народу. Право, демократія, мистецтво, наука, філософія — в тому значенні, як ми їх розуміємо сьогодні, з'явилися саме в Давній Греції. Перші філософські вчення виникли близько 2 500 років тому в Індії, Китаї і Стародавній Греції. Однак тільки давньогрецька філософія являє собою цілком оригінальне, завершене явище, яке корінним чином вплинуло на західну цивілізацію. Індійська філософія мала епізодичний вплив на європейське мислення: в давнину — вірогідно, на Піфагора, в новий час — на Шопенгауера.

У Стародавньому Римі були значні філософи-письменники на зразок Цицерона, Сенеки, Лукреція Кара, але вони не являють руху думки вперед, всі вони повторюють греків. Нарівні з римлянами до римської філософії відносяться також греки — представники римських шкіл.

Для того щоб краще зрозуміти сенс і суть філософії як науки, корисно і навіть необхідно звернутися до історії її розвитку, розглянути, як йшло рух філософської думки в різні періоди історії людського суспільства. Вивчення центральних проблем, що вставали перед філософами того чи іншого періоду, допоможе виробити уявлення про історичні типи філософії, про своєрідність філософської думки різних народів у різні періоди їх історії.

Філософія Середньовіччя — європейська філософія у 5—15 столітті. Середньовічна філософія мала інші завдання і цілі, ніж антична, вона невіддільна в епоху патристики від історії християнської догматики, а схоластичний період являє собою спробу примирення католицької догми з філософією. Схоластика починається з Йоана Скотта Еріугени (9 століття) і найбільш повно представлена Фоною Аквінським (13 століття). З Йоана Еріугени переривається зв'язок західної думки зі Сходом, з Фоною Аквінським знову з'являється знайомство з усіма творами Аристотеля.

Головний філософський інтерес Середніх віків — арабська філософія (Аверроес, Маймонід, аль-Кінді, аль-Фарабі, Ібн Сіна) залишається в колі понять грецької перипатетики. Основними питаннями, які хвилювали середньовічних філософів, були питання доказу існування Бога, розмежування теології та філософії. Важливий диспут про універсалії — співвідношення загального і одиничного, суперечка реалістів, які стверджували існування загальних понять поза людським розумом і до одиничних речей, з номіналістами, що визнавали реальне існування лише одиничних речей. Концептуалісти (Абеляр, Іоанн Солсберійський) в спорі про універсалії вважали, що загальні поняття не

існують незалежно від окремих речей, визнавали існування в розумі загальних понять, як особливої форми пізнання дійсності.

Головний недолік середньовічної філософії — відсутність природознавства[1] і виняткове панування абстрактних, переважно теологічних інтересів.

Люди на перше місце ставили Бога. Всі повинні були вірити, що Бог створив землю та все живе на ній.

Філософія епохи Відродження — напрям європейської філософської думки XV–XVI століть. Віддзеркалює соціальний та ідейний рух Відродження (Ренесансу), започаткований в Італії в XIV ст., що в XVII ст. стає загальноєвропейським явищем. Головна відмінність філософії Відродження — антропоцентризм та гуманізм. Термін «відродження» свідчить про бажання людини повернути щось втрачене, віднайти в минулому відповіді на суттєві світоглядні питання. Передумовами філософії Ренесансу була криза феодалізму, криза офіційної ідеології Середньовіччя — католицької релігії, а водночас і схоластичної філософії, які зумовили певні соціально-культурні трансформації, пов'язані з капіталізацією суспільства.

Людина стала центром філософських досліджень не лише як результат Божественного творіння, а й космічного буття, її аналізували не з погляду взаємодії з Богом, а з погляду її земного існування. Основні характерні риси:

- ✓ Антропоцентризм — домінування філософського принципу, згідно з яким людина є центром і метою всесвіту.
- ✓ Гуманізм — домінування філософського принципу, згідно з яким утверджується повага до гідності й розуму людини, її права на щастя, вільний вияв природних людських почуттів і здібностей.
- ✓ Пантеїзм — філософська позиція (світогляд), згідно з яким Бог і світ перебувають у нерозривній єдності.

Філософія Відродження характеризується також появою нової натурфілософії, інтересом до держави, індивідуалізмом, формуванням ідеї соціальної рівності та опозиційністю до церкви.

Просвітництво — широка ідейна течія, яка відображала антифеодальний, антиабсолютистський настрій освіченої частини населення у другій половині XVII — XVIII століття. Представники цієї течії: вчені, філософи, письменники, митці — вважали метою суспільства людське біль, шлях до якого — переустрій суспільства відповідно до принципів, продиктованих розумом, були прихильниками теорії природного права. Несправедливість та поневолення, які панують у суспільстві, вони вважали наслідком накиннутих можновладцями законів, релігійних забобонів та нестачі справжніх знань. Своїм завданням вільнодумці проголошували утвердження свободи, розвиток природних здібностей кожного, громадянське виховання та поширення освіти. XVIII століття називають також Добою розуму, адже разом з ідеями Просвітництва утверджувалася віра в силу знань та можливість розумного облаштування громадського життя. Саме в цей час виникла й ідея поступу — тобто послідовного розвитку людства через здобуття нових знань, вдосконалення суспільного ладу та покращення умов життя[1].

Просвітники мали широкий світогляд, в якому виділялися концепція освіченого абсолютизму, ідея цінності людини, критика церкви, патріотизм, утвердження самосвідомості й самооцінки особи. Цим просвітники відрізняються від просвітителів, якими є всі носії освіти і прогресу.

Просвітництво зародилося практично одночасно в країнах Західної Європи: Британії, Франції, Нідерландах, Німеччині, Італії, Іспанії, Португалії, але швидко поширилося у всій Європі, включно з Річчю Посполитою і Російською імперією. Велику роль в його становленні відіграв швидкий розвиток природознавства та книгодрукування.

Філософію, яка існувала до середини XIX століття, називають класичною. Вона була значним кроком у становленні теоретичної думки порівняно з усім попереднім філософським розвитком. Характерною ознакою цієї філософії була безмежна віра в розум. Філософам – класикам властивий пізнавальний оптимізм, впевненість у тому, що раціональне пізнання, наука є тією силою, яка згодом дасть змогу вирішити всі проблеми, які стоять перед людством. Особливістю класичної філософії є також те, що, розглядаючи людину та історію, вона сконцентрувала свою увагу навколо проблеми свободи та інших гуманістичних цінностей і стверджувала необхідність раціонального пізнання загальнолюдських моральних принципів та ідеалів.

Урок № 8

Дата: 21.09.2022

Тема: Європейська філософська традиція: від античності до нових часів

Мета: охарактеризувати європейську філософську традицію: від античності до нових часів; розвивати аналітичне мислення, професійні навички, пам'ять, мислення; виховувати інтерес до спеціальності.

Хід уроку:

Філософія XX століття (некласична) формується насамперед як антитеза класичній, як певне "нове філософське мислення". Для некласичної філософії характерні такі суттєві риси.

1. Сучасна філософія характеризується наявністю різноманітних шкіл. Найбільш відомими є такі: герменевтика, екзистенціалізм, неопозитивізм, неофрейдизм, неотомізм, персоналізм, прагматизм, структуралізм, феноменологія, філософська антропологія та ін.

2. Сучасна філософія відмовляється від раціоналізму: стає на позиції ірраціоналізму. Ірраціоналізм (від лат. *irrationalis* - нерозумний, несвідомий) – це система філософських вчень, які обстоюють обмеженість раціонального пізнання, протиставляють йому інтуїцію, віру, інстинкт як основні види пізнання. В історії філософії ірраціоналістична тенденція була притаманна неоплатонізму, августиніанству та іншим філософським школам. Як філософська течія ірраціоналізм сформувався в XIX столітті. У XX столітті цей стиль філософствування починає домінувати в західній філософії; "філософію мислення" замінює "філософія життя".

3. Більшість сучасних філософських систем має антропологічний характер. Вони поєднуються загальною особливістю: наявністю спільного підходу до визначення головної філософської проблеми, а саме проблеми людини. Антропологізм проявляється у спробах визначати основи і сфери людської особистості та суб'єктивності, розглядати людину як "міру всіх речей", із неї та завдяки їй намагатися зрозуміти як її саму, так і навколишнє середовище (природу, суспільство), а також культуру.

4. У філософії XX століття спостерігається суперечливе ставлення до науки. З'явилися погляди, які дістали назву сцієнтизму і антисцієнтизму. Сцієнтизм (від лат. *scientia* і англ. *science* – знання, наука) – позиція світогляду, в основі якої лежить уявлення про наукове знання як про універсальну культурну цінність і достатню умову для орієнтації людини у світі.

5. У XX столітті дістала подальшого розвитку релігійна філософія. Спроби релігійного осмислення дійсності відрізняються від наукових методів, мають свою специфіку. Однак і в руслі релігійної думки народжувались і народжуються видатні філософські вчення, що значно впливають на культуру людства.

6. У XX столітті переважна більшість філософських шкіл і течій протистояла філософії марксизму. Це визначалось тим, що на довгі роки марксизм стає наріжним каменем ідеології та політики суспільства, яке намагалось на практиці реалізувати комуністичні ідеї. У прагненні довести неспроможність принципів марксизму більшість представників філософських течій віддали данину їх критиці.

Питання для самоперевірки:

2. Які основні риси античної філософії?
3. Які основні риси середньовічної філософії?
4. Які основні риси філософії епохи Відродження?
5. Які основні риси філософії Просвітництва?

Домашнє завдання: законспектувати матеріал з теми та дати відповідь на питання для самоперевірки

Рекомендована література: Волович В. І. Соціологія : підручник. - К: ЦУЛ, 2019; Юрій М. Ф. Соціологія : підручник / М. Ф. Юрій. – Київ: Кондор, 2019

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта: kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200, але не пізніше 20:00